

ÜLEVENEMAALISE ASUTAVA KOGU VALIMISTE TULEMUSED EESTIS

K. Siilivask

NSV Liidu ajaloo kateeder

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste korraldus Eestis. Elanikkonna, armee ja laevastiku poliitilisi meeleolusid ning klassijõudude vahekorda Eestis Oktoobrirevolutsiooni teostamise perioodil iseloomustavad kõige üksikasjalisemalt Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused.

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemusi Eestis on mitmed autorid üldjoontes käsitlenud.¹ Spetsiaalartikli nende valimiste kohta on kirjutanud J. Saat.² Kuid nii selle kui ka kõigi teiste seniste käsitluste aluseks olid ajakirjanduses publitseeritud andmed, eelkõige aga valimistulemuste koondtabel, mis avaldati «Eesti Teatajas» 1917. aasta novembri lõpul.³ See tabel ei ole aga täpne, temas kajastusid vaid esialgsed valimiste tulemused. Nimelt toimusid valimised mitmel pool pärast ametlikku tähtaega — 12.—14. novembrit 1917 — ja osa andmeid ei jõudnud õigeaegselt Ulevenemaalise Asutava Kogu Eestimaa Ringkonnakomisjoni. Seetõttu on ka valimistest osavõtnute arv tabelis väiksem tegelikust. Pealegi pole tabelis nagu ka mujal arvestatud andmeid Narva linna kohta, mis tollal kuulus administraatiivselt veel Petrogradi kubermangu.

Meie käsitluse aluseks on Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis säilinud materjalid — Ulevenemaalise Asutava

¹ Vt. J. Saat. Eesti bolševikud Oktoobrirevolutsiooni ajajärgul. Tallinn, 1956 (edaspidi: J. Saat, Eesti bolševikud...); V. Reiman. Eesti bolševikud võitluses nõukogude võimu eest 1917 — veebruar 1918. Tallinn, 1957; K. Siilivask. Eesti Oktoobrirevolutsiooni ja Kodusõja perioodil 1917—1920 (rotaprint). Tartu, 1962, 1967.

² J. Saat. Eesti bolševikud ja Venemaa Asutava Kogu valimised. — Töid EKP ajaloo alalt. Tallinn, 1968.

³ «Eesti Teataja» 1917, 30. nov., nr. 7.

Kogu Eestimaa Valimisringkonna Valimiskomitee ja maakondade valimiskomisjonide protokollid ja kokkuvõtted valimistest Eesti valdades ja linnades. Nende alusel on võimalik küllaltki täpselt välja selgitada valimistulemused kogu Eesti ulatuses ja varem avaldatud andmeid täpsustada. Ka oleme püüdnud käesolevas artiklis mõnevõrra üksikasjalisemalt analüüsida valimistulemusi Eestis paiknevate armee ja laevastiku üksustes.

Poliitilised eesmärgid, mida üks või teine partei või parteirühmitus seadis Asutavale Kogule ja sellega seotud valimiskampaaniale, olid mõistagi erinevad.

Asutava Kogu kokkukutsumine oli ka veel pärast kodanlik-demokraatliku Veebruarirevolutsiooni võitu VSDB(b)P programmis. Kehastas ju Asutav Kogu kodanlikus vabariigis demokraatia kõrgeimat vormi. Kuid varsti pärast Veebruarirevolutsiooni muutus otsustavalt partei suhtumine Asutavasse Kogusse. Olid tekkinud uued revolutsioonilised võimuorganid — tööliste ja soldatite saadikute nõukogud. Võrreldes kodanliku Asutava Koguga tähendasid need suurt sammu edasi. Seepärast võtsid partei ja V. I. Lenin suuna nõukogude vabariigile, mis oli demokraatia kõrgemaks vormiks, võrreldes kõigi seni tuntud riigivõimu-tüüpidega.⁴

Ometi ei võtnud bolševikud sellepärast Asutava Kogu kokkukutsumise nõudmist oma programmist maha. Laiades rahvahulkades, eriti talurahva keskel, oli Asutava Kogu ideel suur populaarsus. Sellelt organilt loodeti revolutsiooni ees seisvate tähtsamate poliitiliste küsimuste lahendamist. Seda meeletu ei võinud ignoreerida. Muidugi ei olnud Asutavalt Kogult, kus ülevenemaalisel pidid tõenäoliselt enamuse saavutama ja tegegliult saavutasidki väikekodanlikud parteid, loota poliitiliste põhiküsimuste lahendamist töörahva huvides. Väikekodanlikud parteid ajasid kodanlusega kokkuleppimise poliitikat ning viimane oleks suutnud seal oma eraomandi huve kaitsta või vajaduse korral, kui Asutav Kogu oleks «liiga pahempoolseks» kujunenud, selle jõuga likvideerinud.

Kodanlus ja Ajutine Valitsus ei olnud huvitatud Asutava Kogu kiirest kokkukutsumisest. Nad kartsid selle liigset kaldumist pahemale, samuti seda, et siis tulnuks hakata lahendama selliseid kardinaalseid majanduslikke ja poliitilisi küsimusi, nagu olid maa natsionaliseerimine ja mõisamaade konfiskeerimine, sõja lõpetamine jt. Ainult rahvahulkade surve võis üldse tagada Asutava Kogu kokkutuleku. Käsitledes küsimust, kas Asutava Kogu kokkukutsumine oli vajalik, kirjutas V. I. Lenin 1917. aasta aprilli algul: «On tarvis ja kiiresti. Kuid selle eduka kokkukutsumise tagatis on üks: tööliste, soldatite, talupoegade jt.

⁴ V. I. Lenin. Teosed. 26. kd., lk. 346.

saadikute nõukogude arvu suurendamine ja jõu tugevdamine; tööliskade organiseerimine ja relvastamine.»⁵

Asutava Kogu kokkutuleku korral oleks saanud rahvale selgeks, nagu hiljem juhtuski, et see asutus ei suuda täita talle rahva poolt pandud lootusi. Nõukogude vabariik oleks järelikult jäänud ainsaks rahva poolt kindlalt toetatavaks sotsialistliku riigivõimu vormiks. Peale selle põhikaalutluse sai bolševike partei kasutada valimiskampaaniat oma poliitiliste eesmärkide selgitamiseks.

Nagu võis oodata, viivitas Ajutine Valitsus kõigiti Asutava Kogu kokkukutsumisega. Valitsus deklareeris küll märtsikuus, et ta peab oma ülesandeks Asutava Kogu valimiste ettevalmistamist ja tema kokkukutsumist, ning moodustas selleks ka eriorgani. Viimane tuli esimest korda kokku 25. mail; valimised otsustas ta läbi viia alles septembri keskpaiku ja Asutava Kogu kokku kutsuda septembri lõpul. Kuid augustis loodud Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiskomisjoni ettepanekul lükkas Ajutine Valitsus valimiste tähtaja edasi 12.—14. novembrile.

Venemaa jaotati kubermangude kaupa valimisringkondadeks; Eesti moodustas ühe ringkonna. Ulevenemaalise Asutava Kogu Eestimaa Valimisringkonna Valimiskomitee loodi septembri algul, tema esimene koosolek toimus 9. septembril. Komitee esimeheks sai tollaegne maanõukogu esimees A. Vallner, liikmeteks maanõukogu liikmed J. Raamot ja N. Köstner, Tallinna linnavalikogude liikmed H. Pöögelmann ja I. Hlebnikov ning Tallinna ringkonnakohtu esindaja A. Petuhhov.⁶

Igas maakonnas moodustati vastav maakondlik valimiskomisjon. See koosnes kahest maavalitsuse, kahest maakonnalinna linnavalitsuse ja kahest kohtuvõimude esindajast. Linnades, kus oli üle 50 000 elaniku, s. o. Tallinnas ja Tartus, moodustati iseisvad valimiskomisjonid.

Vastavalt Eestimaa valimiskomitee 26. septembri otsusele säilitati ringkondade jaotus valimisjaoskondadeks põhiliselt samasugusena, nagu see oli 23. mail toimunud maanõukogu valimistel ja linnavalikogude valimistel. Uusi valimisjaoskondi loodi vaid alevites (Nõmme, Kunda, Aseri, Kreenholmi, Tapa, Sindi jt.) ja mõned suured vallad jaotati mitmeks valimisjaoskonnaks.⁷ Valijate nimekirjade koostamise ülesanne pandi valla-, alevi- ja linnavalitsustele. Valimistest õsavõtu õigus oli mõlemast soost kodanikel, kes 1917. aasta 12. novembriks olid saanud kahekümneaastaseks; sõjaväelased said valimisõiguse kaheksateistkümneaastaselt. Sõjaväelased valisid tsiviilelanikkonnast

⁵ V. I. Lenin. Teosed. 25. kd., lk. 349.

⁶ Eesti NSV Riiklik Ajaloo Keskarchiiv (= ENSV RAKA), f. 4689, nim. 1, s.-ü. 8, l. 13.

⁷ «Maatamees» 1917, 28. sept., nr. 31.

eraldi, välja arvatud üksikud garnisonide tagavaraväeosad, kuid ka nende jaoks tuli moodustada eraldi valimisjaoskonnad.⁸

Eesti alal paiknevad sõjaväeosad võtsid valimistest osa Põhjarinde koosseisus, peamiselt XII armee ja Balti laevastiku valimisringkondades. Valimistulemuste analüüsimisel tuleb arvestada, et laevastikus oli valimiste kord erinev üldiselt kehtinud valimiskorrast. Mujal võis valija hääletada ainult ühe kandidaatide nimekirja poolt, lastes valimiskasti sedeli selle nimekirja numbriga, laevastikus aga võimaldati hääletada ka üksikute kandidaatide poolt, sealhulgas ka eri nimekirjades olevate kandidaatide poolt. Kuna valida tuli kaks saadikut, siis oli valijatel siin tegelikult kaks häält. Seepärast said ühe nimekirja üksikud kandidaadid erineva arvu häáli ja antud häälte arv ületas hääletajate arvu. Balti laevastiku koosseisus hääletasid ka laevastiku staabi allutatud maaväed, sealhulgas ka Tallinna merekindluse piirkonna maaväed, ja osalt ka merekindluse töölised.⁹

Bolševike valimiskampaania. Eesti bolševikud lülitsid augustikuust aktiivselt valimiskampaaniasse. Selle korraldamisel lähtusid nad VSĐT(b)P VI kongressi otsustest ja partei Keskkomitee juurde loodud valimiste keskkomisjoni juhendist, milles nähti Asutava Kogu valimiste peaülesannet selles, et koondada laiad talurahva hulgad bolševike partei ümber, vabastada kehvatalurahvas väikekodanlike parteide mõju alt ja tuua ta linna-proletariaadi lipu alla.¹⁰

Valimiste küsimus oli ka VST(b)P Eestimaa organisatsiooni II konverentsi ja maatameeste II konverentsi päevakorras. Vastuvõetud resolutsioonides nõuti valimiseelse selgitustöö ulatuslikku korraldamist eriti maatööraha hulgas. Peeti vajalikuks anda välja eribrošüüre ja -lendlehti ning korraldada agitaatorite kursusi. Kandidaatide nimekiri tuli koostada kohalike parteiorganisatsioonide poolt soovitatud seltsimeestest.¹¹ Üldise korra kohaselt kuulus see kinnitamisele VSĐT(b)P Keskkomitees. Viimane soovitas omalt poolt partei silmapaistvaid tegelasi kandidaatideks kohalikesse valimisringkondadesse. Nii näiteks soovitati V. I. Leninit kandidaadiks Petrogradi valimisringkonnas, Ufaas ja Balti laevastikus. Silmapaistev parteitegelane V. M. Smirnov pidi saama kandidaadiks Kubani piirkonnas ja Eestimaa kubermangus.¹²

⁸ ENSV RAKA, f. 4687, nim. 1, s.-ü. 1, l. 1.

⁹ В. Петраш. Выборы в Учредительное Собрание по Балтийскому избирательному округу. Сб. Город Ленина в дни Октября и Великой Отечественной войны 1941—1945 гг. Ленинград, 1964, стр. 71—72.

¹⁰ J. Saat. Eesti bolševikud..., lk. 165.

¹¹ Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. — Dokumentide ja materjalide kogumik. Tallinn, 1957 (edaspidi: S. Sots. Okt. rev. Eestis).

¹² «Рабочий путь» 1917, 30 сентября, № 24.

VSDT(b)P Eestimaa organisatsiooni esialgses kandidaatide nimekirjas, mis saadeti 27. septembril VSDT(b)P Keskkomiteele kinnitamiseks, oli 13 kandidaati eesotsas J. Anvelt, H. Pöögelmanni, R. Vakmanni, I. Rabtsinski, V. Kingissepa ja J. Sihveriga.¹³ Figureerisid ka V. Vöölmanni, O. Müntheri ja J. Lehmanni nimed, kes aga lõplikult nimekirjast välja jäid. Kaaskirjas teatati, et ringkonnas valitsevast kaheksast saadikust loodab parteiorganisatsioon saada kaks-kolm kohta. Partei Keskkomiteed paluti piirduda 10% eraldamisega kohalikust valimisfondist Keskkomitee fondi, sest kohapeal tuli kogu valimiseelne kirjandus eesti keeles välja anda.¹⁴

VSDT(b)P Eestimaa organisatsiooni ning Eestimaa maata-meeste ja väikemaapidajate kandidaatide nimekirja (nr. 2) kavatseti lülitada ka V. M. Smirnov, kuid tema elulooandmed ja nõusolek ei jõudnud õigeks ajaks kohale ning ta jäi välja. Nii jäi nimekirja 12 kandidaati: peale mainitud veel N. Janson, H. Suuder, I. Kuzmin, J. Ikmelt, M. Viikmann ja O. Rästas.¹⁵ V. Vöölmann keeldus kandideerimast selle tõttu, et tema nimi oli paigutatud nimekirjas 5. kohale, kuigi kandidaatide ülesseadmise eel partei liikmete hulgas korraldatud salajasel hääletusel oli ta tulnud J. Anvelt järel teisele kohale.¹⁶

VSDT(b)P Narva organisatsioon esitas oma soovitatavate kandidaatide nimekirja otse VSDT(b)P Keskkomiteele, kuna Narva linn kuulus Petrogradi kubermangu valimisringkonda.¹⁷

Balti laevastiku valimisringkonnas seati üles bolševike kandidaatidena V. I. Lenin ja Tsentrobalti esimees P. E. Döbenko.¹⁸

Valimiseelse agitatsioonitöö jaoks summade hankimiseks korraldati mitmesuguseid üritusi. Nii viis VSDT(b)P Eestimaa Büroo 30. septembril ja 1. oktoobril Tallinnas läbi rinnamärkide müügi, millest saadi 6500 rubla.¹⁹

Maatameeste keskkomitee korraldas oktoobri algul agitaatoritele lühikursused.²⁰ Bolševike valimisplatvormi selgitasid ajalehed «Tööline», «Maatamees», «Rahvaleht» ja pilkeajakiri «Tapper».

¹³ Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee Marksismi-Leninismi Instituudi Partei Keskarhiiv. Moskva (= MLI PKA), f. 17, nim. 1, s.-ü. 348, l. 3. See dokument on väga väärtuslik eriti selle poolest, et ta sisaldab olulisi elulooandmeid kandidaatide kohta, sealhulgas nende varasemast revolutsioonilisest tegevusest.

¹⁴ MLI PKA, f. 17, nim. 1, s.-ü. 348, l. 3—4.

¹⁵ MLI PKA, f. 17, nim. 1, s.-ü. 348, l. 2, 6.

¹⁶ J. Anvelt. «Meie lahkuminekul» ehk EKP «vastasrinna» ajaloolised unenäod. Leningrad, 1928.

¹⁷ MLI PKA, f. 17, nim. 1, s.-ü. 350, l. 2.

¹⁸ В. Петраш. Указ. статья, стр. 68.

¹⁹ J. Saart. Eesti bolševikud..., lk. 167.

²⁰ «Tööline» 1917, 30. sept., nr. 67.

VSDT(b)P Eestimaa Komitee valimisplatvorm valmis lõplikul kujul oktoobri keskpaiku ning avaldati ajalehtedes «Tööline» ja «Maatamees».²¹ Selle selgitamiseks koostas H. Pöögelmann populaarse brošüüri «Asutav Kogu ja rahvavalitsus».²² Siin rõhutati, et Asutavale Kogule ei maksnud panna liiga suuri lootusi — ta ei saanud anda rahvale midagi rohkem, kui rahvas ise oma jõuga jaksaks võtta. Pöögelmann hoiatas, et Asutav Kogu ei suuda ülaltpoolt midagi anda. Rahval tuli altpoolt kindlustada endale vabadus.

Eesti bolševike valimisplatvormis nõuti, et Asutav Kogu lahendaks otsustavalt maaküsimuse, natsionaliseeriks maa ja võõrandaks tasuta mõisnike suurmaavalduse. Mõisatest aga soovitati luua eeskujulikud ühismajandid; mõisate tükeldamist peeti mittesoovitavaks.

Samuti nõuti pankade ja tähtsamate suurtööstusharude natsionaliseerimist, tööliskontrolli kehtestamist tööstusettevõtetes. Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal nõuti 8-tunnist tööpäeva ja ületunnitöö täielikku keelamist, iga-aastast palgalist puhkust, naiste ja alaealiste töötingimuste otsustavat parandamist, tasuta arstiabi ja töötajate täielikku kindlustamist töövõime kaotamise korral.

Maksusüsteem tuli reorganiseerida progressiivse maksusüsteemi põhimõttel, ühtlasi nõuti kõigi kaudsete maksude kaotamist.

Platvormis nõuti ülddemokraatlike vabaduste — südametunistuse, sõna-, koosoleku- ja trükivabaduse kindlustamist. Rahvarahiduse alal nähti ette ilmaliku, maksuta ja kohustusliku alghariduse kehtestamine. Korduvalt aga rõhutati, et sõja ja rahu kui ka teisi tähtsaid küsimusi saab lõplikult lahendada vaid revolutsiooni teel.

Eraldi tuleb märkida, et bolševike valimisplatvormis pöörati juba suurt tähelepanu rahvusküsimusele. Võib öelda, et siin andsid eesti bolševikud esmakordselt rahvusküsimuse lahendamise üksikasjalise programmi. Vastavalt leninlikele seisukohtadele rahvusküsimuses nõuti kogu riigielu täielikku demokratiseerimist, rahvuste võrdõiguslikkust, õigust emakeelsele õpetusele koolis ja rahvakeelset asjaajamist ametiasutustes. Esitati nõue, et iga sugune sunduslik riigikeel kaotataks. Iga rahvas pidi iseseisvalt otsustama oma riikliku korralduse küsimuse, sealhulgas küsimuse, kas ta soovib elada iseseisvas riigis või ühineda mõne teise riigiga. Eesti bolševikud pidasid õigeks Eesti kuulumist Vene riigi koosseisu, kuid see küsimus tuli lahendada rahvahääletuse teel. Venemaa koosseisus tuli Eestile kindlustada täielik autonoomia siseküsimuste otsustamisel. Nõuti, et Venemaa põhiseaduses oleks

²¹ «Tööline» 1917, 13. okt., nr. 78; «Maatamees» 1917, 14. okt., nr. 38.

²² H. Pöögelmann. Asutav Kogu ja rahvavalitsus. Tallinn, 1917.

fikseeritud järgmised sätted: ka tulevikus otsustagu Eestimaa õiguste üle ainult Eesti elanikkond üldise hääletamise teel; üleriiklik parlament ei tohi sellesse küsimusse vahele segada.²³

Eesti bolševike selge, konkreetne ja rahva huvidele vastav valimisplatvorm leidis töörahva keskel laialdast vastukaja ja tõi isegi suurema võidu, kui esialgu loodeti. Ent ka selles platvormis jäädi ühekülgsele mõisate ühismajandamise seisukohale ning suhtuti eitavalt nende jaotamise nõudmistesse. Küllalt üksikasjalikult ei formuleeritud ka kehvtalurahvast, eriti renditalupoegi huvitavaid nõudmisi. Eksimuseks tuleb lugeda ka nõue kehtestada Venemaal Asutava Kogu kaudu demokraatlik vabariik. Ilmselt oli siin tegemist läbimõtlemata vastuoluga, sest samal ajal valmistasid eesti bolševikud aktiivselt ette relvastatud ülestõusu, valmistudes kehtestama nõukogude võimu.

Kodanlikud ja väikekodanlikud parteid valimiskampaanias. Aktiivselt teostasid valimiseelset agitatsiooni ka kodanlikud ja väikekodanlikud parteid. Mitmed neist korraldasid enne valimisi oma kongresse valimistaktika ja nõudmiste väljatöötamiseks.

Väikekodanlikud parteid seostasid Asutava Kogu kokkutuleku ja tegevusega kõigi riigielu põhiprobleemide lahendamise. Selles seisnes nende suhtumise kardinaalne erinevus bolševike suhtumisest.

Esseeride parteis toimus valimiskampaania ajal lõhenemine pahem- ja parempoolseteks. Kuid see ei toonud veel kaasa pahempoolsete esseeride iseseisvate kandidaatide nimekirjade ülesseadmist. Erandiks oli vaid Balti laevastiku valimisringkond, kus parempoolsed ja pahempoolsed esseerid esitasid eraldi kandidaatide nimekirjad.²⁴ Kuna Tallinna merekindluse piirkonna väeosad ja osa merekindluse töölisi hääletasid koos laevastikuga, võimaldab see üsna täpselt välja selgitada jõudude vahekorra pahem- ja parempoolsete esseeride vahel.

Eestimaa valimisringkonnas esinesid pahem- ja parempoolsed esseerid ühtsete valimisnimekirjadega, kuid siin ilmnes lõhenemine rahvuslikul alusel. Eesti esseeride nimekirja (nr. 1) kuulusid H. Kruus, G. Suits, J. Kärner jt.²⁵, vene esseeride omas (nr. 5) aga esinesid Eestis suhteliselt vähetuntud nimed: A. Stepanov, V. Avsagarov, K. Kulman jt.

Ka Eesti esseeride enamik oli 1917. aasta sügiseks kaldunud pahempoolsetele seisukohtadele, mida aktiivselt propageerisid «Töö Lipu» toimetaja K. Freiberg, E. Meister, J. Kärner ja mitmed teised selle partei tegelased. 17.—20. septembrini Tartus peetud

²³ «Tööline» 1917, 13. okt., nr. 78.

²⁴ В. Петраш, Указ. статья, стр. 69—71.

²⁵ «Töö Lipp» 1917, 4. nov., nr. 115.

esseeride partei eesti osakondade kongressil, kus ametlikult rajati Eesti Sotsialistide-revolutsionääride Partei, oli pahempoolsetel juba ülekaal. Nad toetasid võimu üleminekut nõukogude kätte, sõja lõpetamist, kontrolli sisseseadmist tööstuses ja maa-küsimuste resolutsiooni lahendamist.²⁶

Septembri lõpust peale oli Eestis praktiliselt tekkinud bolševike ning pahempoolsete esseeride blokk, mis väljendus ühtses tegevuses Eestimaa nõukogude II kongressil, Tallinna nõukogus, Eestimaa Nõukogude Täitevkomitees ja Eestimaa Sõja-revolutsioonikomitees, mille koosseisu kuulus rohkesti nii vene kui ka eesti pahempoolseid esseere.

Eesti esseeride partei ei eitanud oma valimisplatvormis uusi nõudmisi. Esikohal oli ikka veel agrarism. Taotleti maa «sotsialiseerimist» ja rõhutati väikemajapidamiste juhtivat osa põllumajanduses. Püstitati kõlavaid fraase ja loosungeid, nagu «Maa peab olema kogu rahva päralt!»; maa ei tohtivat olla eromand, sest maa on «varaaidaks, millelt inimene saab kõik toidained ja kaudselt kõik muu, mis tal on».²⁷

Mõisamaid kavatsesid esseerid jaotada ühe perekonna tarbenuki kohaselt.

Mis puutub riiklikku korraldusse, siis nõudsid eesti esseerid Venemaa demokraatlikku vabariiki, kus Eestil oleks laialdane autonoomia. Esitati ka mitmeid teisi kodanlik-demokraatlikke nõudmisi.

Esseeride ebajärjekindlus ja kõikuvus oma seisukohtade realiseerimisel oli aga eesti töörahva muutnud umbusklikuks ja neil polnud väljavaateid suurema edu saavutamiseks. Võib kindlalt väita, et esseeride partei sotsiaalne kandepind oli Eestis 1917. aasta sügiseks suuresti ahenenud.

Iseseisva valimisnimekirjaga (nr. 4) esinesid ka sotsiaaldemokraadid — menševikud. Nende kandidaatideks olid väikekodanliku intelligentsi esindajad K. Ast, M. Martna, Ed. Wilde, N. Kõstner jt. 8.—10. oktoobril Tallinnas toimunud asutamis-kongressil võeti loodava partei nimeks Eesti Sotsiaaldemokraatlik Töölise Partei. Tema ridadesse kuulus oktoobris kuni 850 liiget. Ka selles parteis tekkis terav lõhe parempoolse ja pahempoolse suuna vahel. Viimane sai M. Martna juhtimisel ülekaalu. Pahempoolsed menševikud nõudsid imperialistliku sõja lõpetamist ning selles suhtes bolševike partei toetamist.²⁸ Pärast relvastatud ülestõusu võitu pidas eesti menševike pahempoolne tiib vajalikuks ajutiselt toetada nõukogude võimu tegevust.

Kuid eesti sotsiaaldemokraatide-menševike valimisplatvorm jäi üsna nigelaks, sest nad lähtusid üldseisukohast, et sotsialismi

²⁶ E. Kaup. Leninlikul võitlusteel. Tallinn, 1967, lk. 191—192.

²⁷ «Töö Lipp» 1917, 4. nov., nr. 115.

²⁸ E. Kaup. Leninlikul võitlusteel, lk. 193—195.

ülesehitamine Venemaal ega Eestis ei ole veel võimalik. Nõuti üksnes laiemat töökaitse-seadusandlust, paremate tingimuste loomist võitluseks töö ja kapitali vahel, tasuta rahvaharidust jne. Riigikorra küsimuses pooldasid menševikud Eesti autonoomiat Vene demokraatlikus vabariigis. Agraarküsimuse alal olid nad suurmaavalduse likvideerimise poolt, pidades võimalikuks nii mõisate tükeldamist kui ka ühisharimist.²⁹

Niisuguse platvormiga võisid menševikud loota edu vaid ühe osa väikekoodanluse ja väheteadlike tööliste hulgas; selliseid töölisi aga ei olnud revolutsioonilaine tõusu ajajärgul kuigi palju.

Tolle aja väikekoodanlikest parteidest esines kõige aktiivsemalt ja läbimõeldumalt Eesti Tööerakond. Tema kandidaatide nimekirja kuulusid radikaalse koodanliku ja väikekoodanliku intelligentsi esindajad J. Wilms, J. Seljamaa, O. Strandmann, J. Kukk jt.³⁰ See partei pööras palju tähelepanu agraar- ja rahvusküsimusele, mängeldes agaralt ka «sotsialistlike» sõnakõlksudega.

Ka Tööerakond pidas septembris kongressi, kus pikalt arutati partei agraarprogrammi. Selles deklareeriti maa natsionaliseerimist, mõisamaa aga tuli võõrandada. Suurmaamandit pidi Eesti Vabariigi valitsus piirama teatud ülemmääraga; selle piirides aga võisid maad omada ka mõisnikud ja see pidi kindlustama eesti külakoodanlastele nende maavalduse säilitamise. Võõrandatud maade eest lubati ka tasu niivõrd, kui see «on rahvamajandusele vajalik». Võõrandatud maa lubati jaotada maatameeste vahel, kuid peeti võimalikuks ka selle ühisharimist. Rentnike maa pidi jääma põlisrendi alusel nende kasutusse. See agraarreformi projekt leidis vastukaja kesktalurahva, eriti mõisarentnike hulgas. Mõisate tükeldamise nõudmist toetas ka osa maaproletaarlasti.

Oma «sotsiaalses programmis» töötas erakond kaitsta «kõigi töötavate kihtide» huve. Programmis säilis ka sotsialismi nõudmine, kuid see pidi saabuma mitte revolutsiooni, vaid evolutsiooni teel — kauges tulevikus, kas paarikümne või isegi paarisaja aasta pärast.³¹

Tööerakondlaste rahvusprogrammis asetati raskuspunkt Eesti osariigile Venemaa Föderatiivses Vabariigis. Föderatsiooni keskpärlament pidi olema ühekojaline ja koosnema kõigi osariikide esindajatest proportsionaalselt rahva arvuga. Kohalikud küsimused pidid kuuluma otsustamisele osariikide parlamentides.³²

Oma agraar- ja rahvusprogrammi tõttu kujunes Eesti Tööerakond eesti bolševike peamiseks võistlejaks elanikkonna poolproletaarsetes ja väikekoodanlikes kihtides.

²⁹ «Sotsiaaldemokraat» 1917, 21. okt., nr. 42.

³⁰ «Päevaleht» 1917, 5. okt., nr. 225.

³¹ «Päevaleht» 1917, 6. nov., nr. 248.

³² Vene ja Eesti poliitiliste erakondade programmid. Toimetanud H. Kruus. Tartu, 1917, lk. 20—27; «Päevaleht» 1917, 6. nov., nr. 248.

Kodanlikud parteid moodustasid valimistel kaks valimisblokki. Radikaaldemokraatlik Erakond ühines Eestimaa Talurahva Liiduga, esitades ühise kandidaatide nimekirja (nr. 6), milles juhtivat osa etendasid Tallinna kodanluse esindajad J. Jaakson, A. Birk, B. Berendsen jt.

Ühiseks valimisblokkiks ühinesid ka Eesti Demokraatlik Erakond ja Eesti Maarahva Liit. Varem olid need parteid põhiliselt toetunud Lõuna-Eesti maa- ja linnakodanlusele. Nüüd aga ühines selle blokiga ka rida silmapaistvaid Tallinna kodanluse esindajaid — K. Päts, I. Poska, J. Teemant. Kandidaatide nimekirja (nr. 7) kuulusid ka J. Tõnisson, K. Parts, P. Pöld, J. Hünerson ja teised eesti kodanluse liidrid.³³

Kodanluse kahe valimisbloki platvormides ei olnud olulisi erinevusi. Valimiseelse agitatsiooni raskuspunkti aetasid nad rahvusküsimusele ja Eesti tulevasele riiklikule korraldusele. Peamiseks nõudeks oli Eesti osariik Vene Föderatiivses Vabariigis.³⁴ See aga tähendas muidugi eesti kodanluse valitsevat seisundit osariigis. Mõlemad valimisblokid olid eraomandi kaitsmise seisukohal ega pidanud võimalikuks mingeid ümberkorraldusi sotsialistlikus suunas. Ka maaküsimuses oldi üsna tagasihoidlikel positsioonidel. Mõisamaade võõrandamist peeti siiski vajalikuks, kuid ainult teatud piirides, s. o. osaliselt. Osa mõisamaast tahtsid nad garanteerida mõisnikele, võõrandatava mõisamaa eest aga lubati maksta õiglast tasu.³⁵ Talumaad, sealhulgas eesti hallparunite maavaldused, pidid jääma igal juhul puutumatuks.

Lähtudes oma klassiolemusest, astusid kodanlikud rühmitused teravalt välja bolševike nõudmiste vastu. Nad hirmutasid, et nende teostamine toovad kaasa suuri vapustusi. «Tallinna Teataja» kirjutas, et bolševikud tahtvat «kogu maad ühes majade, loomade ja põllutööriistadega ilma mingi tasuta ära võtta»³⁶. See pidi tooma kaasa üldise majandusliku vapustuse, nälja ning viletsuse. Ka bolševike kohest rahutegemise nõudmist peeti vastuvõetamatuks. Tihtipeale kritiseerisid kodanlikud blokid ka esseeride, menševike ja tööerakondlaste «sotsialistlikke» nõudmisi. Tööerakonna kohta märgiti üsnagi tabavalt, et selle programm kubises sisemistest vastuoludest, millest üks osa «sotsialismuse ja teine jälle kohe kapitalistlike korra poole sihib»³⁷.

Kuid kodanlikel rühmitustel ei olnud eeldusi võita pinda laiemates rahvakihtides. Nad võisid loota kodanlusele, jõukamale väikekodanlusele ja üksikutele väheteadlikele töörahva esindajatele. «Sotsialistlikel» parteidel -- esseeridel ja menševikel, eriti

³³ «Postimees» 1917, 4. nov., nr. 252.

³⁴ «Postimees» 1917, 7. nov., nr. 254.

³⁵ «Tallinna Teataja» 1917, 8. nov., nr. 250.

³⁶ «Tallinna Teataja» 1917, 8. nov., nr. 250.

³⁷ «Tallinna Teataja» 1917, 10. nov., nr. 252.

aga tööerakonnal — oli märksa rohkem võimalusi teatud osa töörahvast oma mõju alla saada.

Esseeride ja menševike lõhenemine ja pahempoolsete suundade ülekaal nende parteide Eesti organisatsioonides tähendas ühtlasi lõhet kodanlike ja väikekodanlike parteide kokkuleppepoliitikas. Revolutsiooni üldise tõusu ja ülestõusu võidu tingimustes tekkis ajutine liit proletaarse partei ja väikekodanlike parteide pahempoolsete jõudude vahel, mis oluliselt hõlbustas sotsialistliku revolutsiooni võitu. Tööerakond jäi aga kindlalt antiproletaarsetele seisukohtadele ja võttis nõukogude võimu suhtes teravalt eitava hoiaku.

Kodanlike ja väikekodanlike jõudude peamiseks koondumiskohaks jäi endiselt kubermangu maanõukogu. See täienes pärast linnavalimisi uute liikmetega, nii et tema liikmete arv tõusis 62-ni. Siin tekkis nüüd ka bolševike fraktsioon — A. Leetsmann, J. Anvelt, H. Pöögelmann, J. Sihver ja nendega ühinenud A. Vallner. 25. septembril tegid bolševistlikud maanõunikud ettepaneku saata ebademokraatlikult valitud Eestimaa Kubermangu Maanõukogu laiali ja viia läbi uued, demokraatlikud — üldised, otsesed, ühetaolised ja salajased — valimised.³⁸ Seda ettepanekut toetas töörahvas oma koosolekul, näiteks Saaremaa maatameeste, Tallinna merekindluse 9., 10. ja 49. jaoskonna tööliste koosolekuil.³⁹ Kindlustöölised märkisid, et nemad jäid valimistest hoopis kõrvale, sest neid ei võetud ei valdada ega linnade valimisenimekirjadesse. Samuti ei olnud maanõukogus esindatud Eestimaa kubermangu kuuluvad Narva eeslinnad (Kreenholm jt.).

Maapäeva kodanlik-väikekodanlik enamus ei julgenud seda ettepanekut otse tagasi lükata, vaid tegi küsimuse arutamise ja uue valimisseaduse väljatöötamise ülesandeks erikomisjonile.⁴⁰ Sellega lükati sisuliselt tagasi ka bolševike ettepanek viia maanõukogu valimised läbi üheaegselt Ülevenemaalise Asutava Kogu valimistega, millega valimiste korraldamise organisatsiooniline külg oleks lahenenud iseenesest.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused aga näitasid selgesti, et kubermangu maanõukogu ei väljendanud rahva taht. VSDT(b)P Eestimaa organisatsioonil, kes sai valimistel kindla võidu, oli maanõukogus vähem esindajaid kui ühelgi kodanlikul või väikekodanlikul parteil. See asjaolu tõi ilmekalt esile ka Eesti kodanliku omavalitsuse ebademokraatliku iseloomu võrreldes nõukogudes valitseva demokraatiaga. Oli ju nõukogudes valijatel õigus oma saadikuid igal ajal tagasi kutsuda, kui nende tegevus ei vastanud valijate huvidele ja tahtele. Korduvad nõu-

³⁸ S. Sots. Okt.-rev. Eestis, lk. 331.

³⁹ «Maatamees» 5. ja 19. okt. 1917, nr. 34 ja 39.

⁴⁰ S. Sots. Okt.-rev. Eestis, lk. 332—334.

kogude osalised ja üldised ümbervalimised võimaldasid revolutsiooniliste hulkade tahet õigesti kajastada ja ellu viia.

Asutava Kogu valimiskampaania arenes rööbiti relvastatud ülestõusu ettevalmistamisega. Valimised aga toimusid juba pärast ülestõusu võitu.

Kogu Venemaa ulatuses said valimistel võidu esseerid. Enam kui 36 miljonist antud häältest said esseerid 58%; koos menševike poolt antud häältega sai väikekodanlik blokk 62% häältest. Bolševike poolt hääletas 25% ja kodanlike parteide poolt 13% valijatest. Koos pahempoolsete esseeridega oli aga bolševikel siiski 38,5% Asutava Kogu saadikukohtadest.⁴¹ Petrogradi linnas ja kubermangus, Kesk-Vene tööstuspiirkonnas, Balti laevastikus, Põhja- ja Läänerindel said bolševikud otsustava ülekaalu teiste parteide üle — keskmiselt 50–60% antud häältest.⁴²

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimistulemused Eestis kujunesid bolševikele soodsateks. Valimiste üldtulemustest Eesti tsiiviilelanikkonna hulgas, kaasa arvatud Petrogradi kubermangu kuulunud Narva linn, kus oli ülekaalus eesti elanikkond, annab pildi tabel 1.

Hääleõiguslike kodanike üldarvu Eestimaa valimisringkonnas võib arvestada ligikaudu 547 400-le. See arv on umbkaudne, sest andmed valijate arvu kohta puuduvad Läänemaalt, Narva linnast, osaliselt Tallinnast, samuti üksikutest valdadest teistes maakondades. Kevadiste maanõukogu valimiste ja juulis-augustis toimunud linnavalimiste andmete alusel võib hääleõiguslike arvu Läänemaal hinnata umbes 30 000-le⁴³ (ilma Hiiumaata, mis oli sakslaste poolt okupeeritud) ja Narva linnas 10 000-le (ilma Eestimaa kubermangu kuuluvate eeslinnadeta). Tallinna valijate üldarvu võime hinnata umbkaudu 90 000-le, kuid seoses evakueerimistega on raske tegelikku valijate arvu kindlaks teha. Valimistest võttis osa vähemalt 311 705 kodanikku (Narva linnast ei ole teada kehtetuks tunnistatud häälte arv), seega umbes 57% hääleõiguslike üldarvust. Tallinnas võib tegelik valijate arv arvestatust väiksem olla. Ka mujal, eriti Põhja-Eestis, võisid oktoobri-novembri evakuatsioonid valijate tegelikku hulka vähendada, kuna korrektiivse valimisnimekirjades ei suudetud tollal küllalt kiiresti teha. Hääleõiguslike üldarv tõuseb ka mõningate väeosade (eriti Viru- ja Harjumaal) kuulumise tõttu Eestimaa valimisringkonna alla.

Seni teada olnud valimiskokkuvõtetest erinevalt (vt. tabel 2) tõuseb meie poolt täpsustatud andmetel kehtivaks tunnistatud häälte arv 299 671-lt 309 842-le (kehtetuks tunnistati 1863 häält),

⁴¹ V. I. Lenin. Teosed. 31. kd., lk. 67.

⁴² V. I. Lenin. Teosed. 30. kd., lk. 231–233.

⁴³ ENSV RAKA, f. 4696, nim. 1, s.-ü. 8, l. 115; s.-ü. 10, l. 72.

bolševike partei poolt antud häälte arv aga 119 863-lt 125 321-le. Mõnevõrra muutuvad andmed ka teistele parteidele antud häälte osas.

Kindla esikoha sai valimistel bolševike nimekirj. Eestimaa valimisringkonnas kogus ta 121 520 häält (40,2% hääletanute üldarvust), koos Narvas antud häältega aga 125 321 häält (40,4%). Talle järgnesid saadud häälte arvult kodanlik-demokraatlik blokk ja Eesti Tööerakond. Teised nimekirjad said tunduvalt vähem hääli.

Eesti alalt valiti Ülevenemaalisse Asutavasse Kogusse kaheksa saadikut. Vastavalt saadud häälte arvule said bolševikud nendest neli kohta, ja Asutavasse Kogusse läksid J. Anvelt, R. Vakmann, H. Pöögelmann ja I. Rabtšinski; demokraatlik blokk sai kaks kohta (J. Tõnisson ja K. Päts) ning tööerakondlased kaks kohta (J. Wilms ja J. Seljamaa). Teised kandidaatide nimekirjad said nii vähe hääli, et nad ühtegi kohta Asutavas Kogus ei saanud.

Bolševike edu osutus isegi mõnevõrra suuremaks, kui nad valimiskampaania algul arvasid. Kahe-kolme koha asemel saadi pooled saadikukohtadest.

Põhjarinde vägedes hääletas bolševike poolt 465 581 inimest ehk 56,2% hääletajatest. Sealhulgas XII armees said bolševikud 205 945 häält ehk 53,7% antud häältest, esseerid 123 818 häält ehk 32,3%.⁴⁴ Balti laevastiku valimisringkonnas andsid bolševike kandidaadid 130 186 häält ehk 58,2%, pahempoolsed esseerid 61 019 häält ehk 27,3%, parempoolsed esseerid 26 498 häält ehk 11,9% antud häältest.⁴⁵ Bolševikud ja pahempoolsed esseerid kokku said laevastikus 85,5% antud häältest. Seega oli laevastikus ja XII armees bolševike võit veelgi suurem kui Eesti tsiviil-elanikkonna hulgas.

Eesti linnadest oli bolševike edu kõige suurem proletaarsetes keskustes Narvas ja Tallinnas. Võrreldes augustis toimunud linnavalimistega kasvas Narvas bolševike poolt antud häälte arv 47%-lt 50,5%-ni, kui aga lisada juurde ka sõjaväelased, siis 64%-ni (vt. tabel 4). Narva eeslinnades, mis kuulusid Eestimaa kubermangu koosseisu, oli bolševike ülekaal veelgi veenvam: Juhkentalis said nad 56,2% antud häältest, Kreenholmis aga koguni 87,4% — 2745 häält 3259-st (vt. tabel 12). Seega said bolševikud Narvas vähemalt $\frac{2}{3}$ antud häältest. Proletaarne Narva, kaasa arvatud linna garnison ja ümbruses paiknevad väeosad, oli oma rõhuvas enamikus bolševike platvormil ning moodustas tähtsaima bolševike tugipunkti Petrogradi ja Tallinna vahel, etendades suurt osa relvastatud ülestõusust.

⁴⁴ П. Голуб. Большевизация солдатских масс в канун Октября. — «Военно-Исторический журнал» 1967, № 5, стр. 11.

⁴⁵ В. Петраш. Указ. статья, стр. 79.

Tallinnas tõusis bolševike poolt antud häälte arv võrreldes augustikuu linnavalimistega 31%-lt 47%-ni. Paljudes töölisrajoonides (valimisjaoskonnas 11—13, 16—17, 21 ja teised) said bolševikud aga enamuse — 50—60% antud häältest (vt. tabel 3). Tallinna töölisklassi rõhuv enamik hääletas bolševike partei poolt. Häälte arvu teisele kohale tulid tööerakondlased, saades umbes 29% häältest. Esseerid, kes linnavalimistel olid bolševike järel teisel kohal, langesid nüüd eelviimasele kohale. Kokku said vene ja eesti esseerid Tallinnas vaid 1921 häält (linnavalimistel 15 145), s. o. vaid 4% antud häältest. See on seletatav esseeride mõju kiire langusega töölisklassis kui ka teistes elanikkonna kihtides. Linnavalimistel olid nad saanud häält peamiselt sõjaväelaste ja laevatehaste tööliste hulgas. Viimaste evakueerimine vähendas veelgi esseeride mõju. Sõjaväeosad ja osa merekindluse töolistest aga hääletasid koos Balti laevastikuga.

Eesti sotsiaaldemokraadid-menševikud said Tallinnas kõigest 5,8% antud häältest; nende poolt antud häälte arv langes 8282-lt 2680-ni ehk kolm korda. Nendest andmetest järeldub, et esseeride ja menševike taga seisis veel vaid tühine osa Tallinna töörahvast. Suurem oli nende mõju väikekodanlike haritlaste hulgas. Kuid tuleb arvestada, et Tallinna esseeride parteiorganisatsioon oli tollal liidus bolševikega, võttes aktiivselt osa Eestimaa Sõjarevolutsioonikomitee tegevusest. Ka menševike hulgas toimus niiskumine ajutisele kokkuleppele bolševikega. Seega võib arvata, et ka nende parteide poolt hääletanud kodanikud oma suures enamikus hääletasid nõukogude võimu poolt. Võib julgelt väita, et üle poole Tallinna elanikkonnast, kuni 55% toetas nõukogude võimu kehtestamist. Mõningane osa ebateadlikke töötajaid ja põhiosa keskkihite sammusid aga Tööerakonna järel, kes püüdis sotsialismi sildi all ka proletariaadile «silmi teha». Kodanlikud nimekirjad (nr. 6 ja 7) said Tallinnas 5874 häält, s. o. ainult 12,7% kehtivatest häältest. Seega olid kodanluse jõud Eesti tähtsaimas keskses vägagi kokku kuivanud.

Veelgi suurem oli bolševike võit Tallinna merekindluse piirkonna vägedes, mis moodustasid Balti laevastiku valimisringkonna Tallinna valimisrajooni. Selle koosseisus valis ka osa merekindluse ehitustöölisi. Nimekirjades oli siin 48 703 valijat; ülalpool kirjeldatud omapärase valimiskorra tõttu oli antud häälte arv siin suurem kui valijate arv, ulatudes 59 829-ni. Bolševike partei kandidaatide poolt anti 36 726 häält ehk 61,2% kõigest antud häältest, pahempoolsetele esseeridele 13 663 häält ehk 23%, pahempoolsetele esseeridele 7052 häält ehk 11,8% antud häältest. Seega anti Tallinna merekindluse piirkonna vägedes 84,2% häältest bolševike ja pahempoolsete esseeride poolt. Huvitav on märkida, et maavägedes said bolševikud 63,8%

antud häältest ja pahempoolsed esseerid 20,5%, laevastikuüksustes aga bolševikud 50,1% ja pahempoolsed esseerid 33,5%.⁴⁶

Seega oli pahempoolsete esseeride mõju suhteliselt tugev just maadruste hulgas. Tervikuna aga oli Tallinna piirkonnas bolševikel ja neid toetavatel pahempoolsetel jõududel rõhuv ülekaal.

Teistest Eesti tähtsamatest linnadest õnnestus kodanlusel vaid Tartus saavutada ülekaalu (vt. tabel 5). Demokraatliku bloki kandidaatide nimekiri (nr. 7) sai esikoha 8382 hääle ehk 53,4%-ga antud häältest. Bolševikud tulid teisele kohale, saades 5398 häält ehk 34,5% antud häältest.

Vastupidine oli aga olukord Tartu garnisonis. Siin võistlesid peamiselt bolševikud ja esseerid. Esimesed said üle 8000 hääle — umbes 75% antud häältest —, esseerid umbes 2000 häält. Tartu Eesti Tagavarapataljonis said bolševikud 1623 häält — 66% kõigist antud häältest.⁴⁷ Toetudes töölistele ja soldatitele olid Tartu bolševikud muutnud oma linna Lõuna-Eesti tähtsaimaks tugipunktiks sotsialistliku revolutsiooni teostamisel.

Eesti väikelinnades (vt. tabelid 6—13) said bolševikud 15—35% antud häältest. Siin oli kodanlike ja väikekodanlike parteide mõju veel domineeriv.

Väga huvitavad olid valimistulemused ka maakondades ja valdades. Tervelt viies maakonnas — Virumaal, Harjumaal, Võrumaal, Tartumaal ja Viljandimaal — kaheksast okupeerimata maakonnast võitis bolševike nimekiri esikoha, kusjuures Virumaal said bolševikud absoluutse häälteenamuse (50,7% antud häältest). Tööerakond saavutas esikoha Järva- ja Läänemaal, kodanlik-demokraatlik blokk ainult Pärnumaal. Nendes maakondades tulid bolševikud häälte arvult teisele kohale. Kui bolševike võit Virumaal ja Harjumaal — suurte proletaarsete keskuste läheduses — oli täiesti seaduspärane, siis Võrumaal, kus tööstusproletariaati peaaegu polnudki, oli võit eriti silmapaistev. Siin said bolševikud 45,5% antud häältest.

Tabelid (nr. 6—13) annavad lähema ülevaate valimiste tulemustest valdade ja alevite kaupa; nendest võib näha, kus bolševike mõju oli 1917. aasta novembri keskpaiku saanud domineerivaks.

Bolševike partei edu valdades ja alevites maakondade kaupa iseloomustab järgnev tabel.

Selgub, et valdades ja alevites saavutasid bolševikud esikoha rohkem kui pooltes valimisjaoskondades, absoluutse enamuse (üle 50% antud häältest) aga ligi kolmandikus jaoskondades. Absoluutse häälteenamuse võitsid bolševikud kõigis töölisalevites

⁴⁶ В. Петраш. Указ. статья, стр. 74, 78—79.

⁴⁷ П. Голуб. Указ. статья, стр. 6: «Молот» 1917, 23 ноября, № 10, 1917 г.; «Maatamees» 1917, 28. nov., nr. 56.

Maakond	Valimisjaos- kondade üldarv	Jaoskondade arv, kus bolševikud saavutasid esikoha	Jaoskondade arv, kus bolševikud said üle 50% antud häältest
Virumaa	40	28	19
Harjumaa	44	26	12
Võrumaa	47	30	17
Viljandimaa	46	22	10
Tartumaa	67	33	20
Järvamaa	18	8	4
Pärnumaa	45	12	9
Läänemaa	32	10	4
Kokku:	319/100%	169/53%	95/30%

(Kreenholm, Joala, Kunda, Aseri, Sindi jt.) 95 valimisjaoskonnas, kus nad said 50—70% antud häältest, oli bolševistlik selgitustöö olnud kõige intensiivsem, nendes alevites ja valdades tegutsesid juba bolševike parteiorganisatsioonid või bolševike poolt juhitud maatöölise seltsid. Ühtlasi aga oli arvukalt valdu, eriti Pärnu- ja Läänemaal, kus bolševike nimekirjade poolt antud häälte arv oli üsna väike, mõnikord vaid 5—10% antud häältest. Neisse valdadesse bolševike aktiivne selgitus- ja organiseerimistöö ei olnud veel ulatunud. Sellistes valdades said eriti palju häáli tööerakondlased (eeskätt Järva- ja Läänemaal), esseerid (Tartumaal) ja kodanlik-demokraatlik blokk (Pärnumaal).

Arvestades Eesti valdade rahvastiku sotsiaalset koostist oleks bolševikel olnud võimalik saavutada enamikus valdadest 50—60% antud häältest. Sellele viitab ka asjaolu, et Põhja-Lätis, Liivimaa kubermangus said bolševikud ligi 72% antud häältest; Asutavasse Kogusse valiti sealt kolm bolševikku (P. Stučka, F. Rosins, J. Bersins) ja ainult üks kodanluse esindaja.⁴⁸ Mõningates Eesti maakondades ja veel paljudes valdades ei olnud maaproletariaat ja kehtalurahvas jõudnud vajaliku klassiteadvuse ja organiseerituse tasemele ega suutnud aru saada põhilisest erinevusest proletaarse partei ja väikekodanlike parteide vahel. Nendes valdades ei vastanud valimiste tulemused rahva sotsiaalsele koostisele: olid ju peaaegu kõigis Eesti valdades maaproletariaat ja kehtalurahvas arvulises ülekaalus. Pooltes Eesti valdades sammus maatöörahas juba bolševike partei lipu all, ülejäänud pooltes oli veel küllalt suur mõju väikekodanlikel ja kodanlikel parteidel. Ligi ühes kolmandikus valdadest oli aga bolševike mõju tõusnud, arvestades valdade sotsiaalset koostist,

⁴⁸ Коммунистическая Партия Латвии в Октябрьской революции. Документы и материалы. Рига, 1963, стр. 547.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Eesti linnades ja maakondades

Jrk. nr.	Valimisjaoskonnad	Hääleõiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Valimistest osavõtnute %	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehtetuks tunnistatud hääli
					Kandidaatide nimekirjad								
					nr. 1 eesti essee-rid	nr. 2 bolš.	nr. 3 töö-erak.	nr. 4 menš.	nr. 5 vene essee-rid	nr. 6 rad.-dem.	nr. 7 dem. blokk		
1.	Tallinn	≈ 90 000	46 737	≈ 52	786	22023	13742	2680	1135	1138	4736	46 240	497
2.	Tartu linn	≈ 30 639	15 892	≈ 52	349	5398	200	926	323	111	8382	15 689	203
3.	Harjumaa	≈ 54 850	33 682	≈ 61	320	13904	9260	1003	364	6432	2194	33 477	205
4.	Järvamaa	≈ 26 400	17 812	≈ 68	98	6384	7166	395	79	668	2920	17 708	104
5.	Läänemaa	≈ 30 000	17 918	≈ 59	251	4629	5899	292	91	4355	2344	17 861	57
6.	Pärnumaa	≈ 61 300	32 772	≈ 53	3238	8819	7445	294	69	902	11883	32 650	122
7.	Tartumaa	≈ 74 500	38 981	≈ 52	7822	15092	1105	573	237	791	13168	38 788	193
8.	Viljandimaa	≈ 45 877	28 639	≈ 62	2545	10269	5952	650	33	887	8211	28 547	92
9.	Võrumaa	≈ 69 495	44 699	≈ 64	772	22755	12621	732	876	1606	5113	44 475	244
10.	Võrumaa	≈ 54 400	27 056	≈ 50	1213	12247	1608	1657	64	710	9391	26 890	166
Kokku		≈ 537 461	304 188	≈ 56,5	17038	121520	64998	9202	3195	17600	68342	302 325	1863
11.	Narva linn**	≈ 10 000	üle 7 517	≈ 75	546	3801	34	132	—	1494	1444	7 517	—
Kokku		≈ 547 400	311 705	≈ 57	17940	125321	65032	9334	3271	19094	69786	309 842	1863
%			100		5,8	40,4	21,0	3,0	1,1	6,2	22,5	100	

* ENSV RAKA, f. 4694, nim. 2, s.-ü. 1—5, 55—64, 66—73; «Rahvaleht» 1917, 24. nov., nr. 29. Andmed Narva linna kohta on võetud ajalehest «Rahvaleht». Narvas, s. o. Peterburi valimisringkonnas esinenud kandidaatide nimekirjad ei langenud täielikult ühte nimekirjadega Eestimaa valimisringkonnas ja nad on paigutatud lahtritesse parteide klassisisu arvestades. Hoopis välja on jäetud Narva sõjaväelaste kohta käivad andmed. Koos kohalikes väcosades antud häältega said bolševikud Narvas 12025 häälest 7708 häält, s. o. 64% antud häältest.

** «Rahvaleht» 1917, 24. nov., nr. 29.

Tabel 2*

Ülevenemaalise Asutava Kogu Eestimaa Valimisringkonna Valimiskomitee esialgne kokkuvõte valimiste tulemustest

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Kehtivate häälte jaotus							Kokku
		Kandidaatide nimekirjad							
		nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7	
1.	Tallinn	786	22023	13742	2680	1135	1138	4736	- 46 240
2.	Tartu linn	349	5398	200	926	323	111	8382	15 689
3.	Harjumaa	310	13077	9082	999	192	6239	2135	32 034
4.	Tartumaa	8193	15030	1120	634	177	792	13260	39 207
5.	Läänemaa	243	4629	5894	279	83	4011	2338	17 370
6.	Pärnumaa	3207	8051	7295	292	67	860	11598	31 380
7.	Viljandimaa	2545	10269	5952	650	33	887	8211	28 547
8.	Võrumaa	1213	12247	1608	1657	64	710	9391	26 890
9.	Järvamaa	98	6384	7166	395	77	668	2920	17 708
10.	Virumaa	772	22755	12645	732	876	1606	5113	44 499
	Kokku	17726	119863	64704	9244	3027	17022	68085	299 671

* «Eesti Teataja» 1917, 30. nov., nr. 7.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Tallinna linnas

Valimis- jaos- kond	Hääle- õigus- like kodani- ke arv	Valimis- test osa- võtute arv	Kehtivate hääle jaotus							Kokku	Kehtetuks tunnista- tud hääli
			Kandidaatide nimekirjad								
			nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	4238	1750	30	662	573	121	83	37	208	1723	27
2	4428	2062	44	988	615	116	80	44	151	2038	24
3	3809	1914	42	1090	349	127	122	50	127	1907	7
4	2174	496	18	293	107	9	31	4	26	488	8
5	2375	688	35	376	43	50	156	2	23	685	3
6	4341	819	35	483	40	18	220	5	15	816	3
7	5628	2058	44	656	702	94	69	64	403	2032	26
8	4044	2093	45	1018	607	148	43	46	177	2084	9
9	4548	1567	48	552	530	55	63	50	233	1531	36
10	4981	2508	33	902	904	108	12	95	398	2452	56
11	5018	2947	48	1674	784	162	23	70	133	2894	53
12	...	2252	48	1409	516	116	11	40	79	2219	13
13	2876	1651	41	1049	385	82	8	11	59	1635	16
14	5412	2674	25	756	964	141	28	99	637	2650	24
15	4104	2435	22	1226	785	154	12	56	166	2415	20
16	4145	2621	23	1475	744	127	7	70	160	2606	15
17	...	1865	16	1054	577	59	2	24	123	1855	10
18	...	2878	34	938	1145	211	20	77	432	2857	21
19	3911	2563	18	1457	737	162	4	50	107	2535	28
20	4274	2700	35	1380	740	279	18	58	139	2649	51
21	...	2666	47	1704	522	176	78	36	77	2640	26
22	5085	1892	20	478	687	102	20	97	482	1886	6
23	4206	1658	26	409	686	63	25	53	381	1643	15
Kokku	79 597	46 737	786	22 023	13 742	2680	1135	1138	4736	46 240	497

* ENSV RAKA, l. 4684, nim. 2, s.-ü. 58, l. 2. Hääleõiguslike kodanike arv puudub neljast valimisjaoskonnast. Hääleõiguslike kodanike üldarv võis maksimaalselt ulatuda 90 000-le. Tuleb arvata, et hääleõiguslike kodanike arv oli tegelikult väiksem, kui oli näidatud valimisnimekirjades. Laevatehaste, «Volta» ja teiste ettevõtete osalise või täieliku evakueerimise tõttu oktoobris-novembris oli palju tööstustöölisi, samuti merekindluse ehitustöölisi, Tallinnast lahkunud. Vastavaid korrigeerimisi ei jõutud valimisnimekirjades teha. Seda tõendab erakordselt madal valimistest osavõtmise protsent 4,5% ja 6. valimisjaoskonnas.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Narva linnas

Valimis- jaos- kond	Valimis- test osa- võtnute arv	Kehtivate häälte jaotus									
		Kandidaatide nimekirjad									
		nr. 1 kad.	nr. 2 bolš.	nr. 3 sots.- dem.	nr. 4 Eesti n.	nr. 5 soome sots.	nr. 6 kooper. gr.	nr. 7 kirikl. nim.	nr. 8 rahva- sots.	nr. 9 juutide nim.	nr. 10 sots. rev.
1.	1344	633	281	18	244	3	8	25	12	1	119
2.	1862	463	949	26	153	—	2	17	8	4	240
3.	2926	320	1555	49	827	—	2	12	12	—	149
4.	1385	28	1016	22	270	2	—	5	2	2	38
Kokku	7517	1444	3801	115	1494	5	12	59	34	7	546
Sõja- väe- osa	4508	158	3907	52	43	—	2	3	25	97	220
Kokku	12 025	1602	7708	167	1537	5	14	62	59	104	766

* «Rahvaleht» 1917, 24. nov., nr. 29.

Tabel 5*

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Tartu linnas

Valimis- jaos- kond	Hääle- õigus- like kodani- ke arv	Valimis- test osa- võtnute arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehte- tuks tunnis- tatud hääli
			Kandidaatide nimekirjad								
			nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	9811	4360	118	971	73	192	103	35	2811	4303	97
2	5194	2672	36	1088	18	168	106	8	1221	2645	27
3	6298	3595	74	1394	50	167	41	30	1803	3559	36
4	4860	2894	59	915	34	236	31	27	1539	2841	53
5	4476	2371	62	1030	25	163	42	11	1008	2341	30
Kokku	30 639	15 892	349	5398	200	926	323	111	8382	15 689	203

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 64, l. 6.

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Harjumaal

Jrk. nr.	Valimis-jaoskonnad	Hääle-õiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehtetuks tunnistatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Alavere	696	448	—	285	36	2	1	72	50	446	2
2.	Anija	979	597	8	216	137	6	—	205	23	595	2
3.	Paldiski	615	339	3	43	213	3	4	40	33	339	—
4.	Harku	1280	896	4	389	135	6	4	145	7	890	6
5.	Vääna	1784	1320	14	1047	80	5	89	71	11	1317	3
6.	Habersti	641	387	1	181	125	1	—	166	11	385	2
7.	Tuhala	582	335	1	77	154	13	—	29	60	334	1
8.	Juuru	1588	1098	9	485	372	8	5	123	88	1090	8
9.	Järvakandi	708	468	5	131	156	10	—	140	26	468	—
10.	Jöelähtme	1281	865	2	303	270	10	—	235	31	851	14
11.	Kaiu	708	539	1	180	164	4	3	154	32	538	1
12.	Kehtna	1026	723	1	170	223	154	—	114	59	721	2
13.	Keila	2428	1540	6	574	478	7	2	429	38	1534	6
14.	Küü	863	492	23	122	138	6	—	68	135	492	—
15.	Kirna-Kohatu	1600	853	33	132	119	9	1	473	71	838	15
16.	Padise	2395	1464	13	479	556	57	3	293	50	1450	14
17.	Kodasoo	622	424	6	239	62	4	1	77	35	424	—
18.	Kohila	2499	1913	8	850	318	4	—	573	128	1881	32
19.	Kolga	1995	1108	8	187	530	155	1	167	54	1102	6
20.	Kuimetsa	523	396	4	236	65	—	6	54	27	392	4
21.	Kuivajõe	1262	967	2	500	125	4	1	87	246	965	2
22.	Kurna	1936	1297	9	679	497	11	8	82	11	1297	—
23.	Kõnnu	693	825	45	182	451	15	2	88	38	821	4
24.	Lehtse	343	124	3	34	8	8	—	36	35	124	—
25.	Nõva	543	347	1	59	144	—	—	134	7	345	2

Tabel 6 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
26.	Nõmme	4231	1703	24	882	506	117	—	35	116	1698	5
27.	Nehatu I	...	506	5	279	99	29	16	55	18	501	5
28.	Nehatu II	380	267	6	111	81	64	—	2	3	267	—
29.	Nehatu III	409	304	5	136	132	5	3	11	9	301	3
30.	Nehatu IV	390	285	5	101	131	1	1	11	24	275	10
31.	Pakri	197	184	2	48	45	1	—	84	5	184	—
32.	Peningi	1115	644	5	313	118	22	—	115	53	626	18
33.	Prangli saar	245	230	—	2	68	—	—	154	6	230	—
34.	Aegna	395	304	3	269	11	4	13	1	3	304	—
35.	Vihterpalu	560	341	3	50	81	8	2	192	5	341	—
36.	Raasiku	913	676	3	236	293	19	4	84	37	676	—
37.	Rae	1874	1128	6	538	193	5	9	302	66	1119	9
38.	Ravila	1135	433	5	284	33	3	—	97	11	433	—
39.	Raiküla	1369	918	—	363	247	95	—	162	48	915	3
40.	Saue	1950	1022	2	507	339	7	1	127	32	1015	7
41.	Rapla	2580	1902	5	573	648	100	3	418	147	1894	8
42.	Riisipere	1218	860	17	172	218	9	4	222	218	860	—
43.	Triigi	1595	775	5	334	283	7	5	112	28	774	1
44.	Vardi	1027	578	1	154	164	2	—	192	56	569	9
45.	Naissaare	849	714	8	667	14	2	18	1	3	713	1
Kokku:		54 042	33 682	320	13 904	9260	1003	364	6432	2194	33 477	205

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 59, 60, 62, 63; f. 4937, nim. 1, s.-ü. 9, l. 35. Hääleõiguslike arv puudub ühest valimisjaoskonnast. Arvestades maakonna keskmist osavõtuprotsenti valimistest, võime hääleõiguslike kodanike üldarvu maakonnas hinnata umbes 54 850-le.

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Järvamaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääle- õiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate hääle jaotus							Kokku	Kehte- tuks- tatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1.	Paide linn	1550	896	18	251	373	1	4	24	219	890	6
2.	Tapa	1377	1199	3	307	735	9	8	14	119	1195	4
3.	Anna	...	413	—	235	138	—	3	23	16	413	—
4.	Albu	1934	1245	1	725	315	5	—	47	143	1236	9
5.	Ambla	2031	1396	4	397	441	153	1	91	302	1389	7
6.	Alliku	1726	1008	2	286	356	16	—	58	280	998	10
7.	Väinjärve	2740	1631	17	409	593	10	3	59	532	1623	8
8.	Vahastu	302	225	1	27	152	1	—	29	13	223	2
9.	Väätsa	1504	697	18	380	210	4	1	29	48	690	7
10.	Jaani	1178	891	—	484	337	2	—	22	40	885	6
11.	Einmani	729	549	8	140	315	—	—	9	71	543	6
12.	Roosna	1617	1138	4	423	584	9	2	26	81	1129	9
13.	Kuksema	...	661	1	279	308	—	—	8	62	658	3
14.	Koigi	1343	848	9	253	416	14	4	63	81	840	8
15.	Lehtse	1783	1100	8	458	445	83	48	11	39	1092	8
16.	Liigvalla	1043	716	3	185	309	6	3	35	175	716	—
17.	Mäo	1133	556	—	324	113	4	2	6	101	550	6
18.	Nõmmküla	1193	906	1	393	312	37	—	27	134	904	2
19.	Särevere	2440	1737	—	428	714	41	—	87	464	1734	3
Kokku		25 006	17 812	98	6384	7166	395	79	668	2920	17 708	104

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 3 ja 4. Hääleõiguslike kodanike arv puudub 2 jaoskonnast. Arvestades maa-
konna keskmist osavõtuprotsenti valimistest, võime hääleõiguslike kodanike üldarvu hinnata umbes 26 400-le.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Läänemaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Valimistest osavõtjate arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehtetuks tatud hääli
			Kandidaatide nimekirjad								
			nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Asuküla	393	1	108	145	1	—	133	5	393	—
2.	Haimre	348	3	122	162	21	—	32	8	348	—
3.	Jõgisoo	258	—	67	153	21	3	8	6	258	—
4.	Kalju	308	—	126	77	3	2	92	18	308	—
5.	Kirbla	650	3	169	226	2	1	225	24	650	—
6.	Kolovere	447	4	207	156	—	1	53	26	447	—
7.	Lähtru	289	2	209	85	—	9	62	22	289	—
8.	Luiste	364	—	103	125	3	—	116	17	365	—
9.	Lihula	1202	55	118	376	36	2	152	448	1187	15
10.	Martna	717	14	201	161	10	1	76	238	711	6
11.	Massu	555	3	139	66	4	3	281	59	555	—
12.	Märjamaa	731	6	241	306	2	—	89	83	727	4
13.	Oru	827	8	67	452	5	5	254	33	824	3
14.	Paatsalu	785	2	128	580	13	3	19	32	777	8
15.	Paadrema	627	10	125	303	5	1	40	138	622	5
16.	Palivere	258	2	122	56	2	1	67	6	256	2
17.	Pühalepa	299	1	160	44	6	—	79	9	299	—
18.	Piirsalu	638	3	380	90	15	1	101	48	638	—
19.	Riguldi	478	2	25	191	14	—	255	18	478	—
20.	Saulepa	879	17	132	460	57	2	132	73	873	6
21.	Sinalepa	750	8	31	317	5	1	246	142	750	—
22.	Sipa	307	2	144	109	—	1	50	1	307	—
23.	Sooniste	260	8	77	56	1	—	85	33	260	—
24.	Sutlepa	442	10	61	25	2	—	328	16	442	—
25.	Taebla	569	5	172	120	—	2	168	102	569	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
26.	Vaikna	420	12	172	64	1	—	61	108	418	2
27.	Vidriku	306	1	126	50	1	—	108	20	306	—
28.	Velise	1131	9	256	306	52	1	350	157	1131	—
29.	Veltra	440	41	108	190	10	2	21	68	440	—
30.	Vigala	651	4	371	68	3	2	151	52	651	—
31.	Vormsi	373	8	—	—	3	—	344	18	373	—
32.	Võnnu	272	—	60	49	—	46	116	1	272	—
33.	Haapsalu linn	844	7	102	330	4	1	61	333	838	6
Kokku		17 918	251	4629	5899	292	91	4355	2344	17 861	57

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 55, l. 2—3.

Ulevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Pärnumaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääle-õiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehtetuks tunnis- tatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Audru	1333	714	39	181	180	4	2	37	271	714	—
2.	Abja	2129	990	16	547	135	6	1	26	258	989	1
3.	Enge	1309	891	2	126	363	3	1	44	350	889	2
4.	Taali	960	320	1	22	33	1	—	5	258	320	—
5.	Häädemeeste	955	720	14	292	129	19	3	64	197	718	2
6.	Jäärja	721	627	21	24	82	1	1	11	487	627	—
7.	Jööpre	470	366	8	123	1	4	2	54	165	357	9
8.	Kaarli	...	463	15	266	56	1	—	6	117	461	2
9.	Kaisma	911	569	1	160	212	1	1	9	183	567	2
10.	Karksi	1539	1126	479	368	44	1	1	7	223	1123	3
11.	Uue-Kaubi	381	293	8	119	95	2	—	3	65	292	1
12.	Kilingi	1750	1039	9	79	509	1	—	26	415	1039	—
13.	Koonga	1860	796	14	125	258	10	3	27	359	796	—
14.	Käru	...	753	3	164	380	7	5	62	126	747	6
15.	Laiksaare	922	463	11	39	236	—	—	18	156	460	3
16.	Lelle	976	600	7	162	215	6	—	52	156	598	2
17.	Orajõe	1137	806	31	258	159	2	9	10	326	795	11
18.	Pati	1053	567	16	47	111	4	—	14	375	567	—
19.	Penuja	...	303	1	76	72	2	1	3	145	300	3
20.	Vana-Pornuse	454	334	10	119	131	1	—	7	66	334	—
21.	Pöögle	...	272	1	173	9	2	—	1	86	272	—
22.	Reiu	206	160	5	17	7	4	1	4	121	159	1
23.	Rääma	966	661	47	300	194	2	2	5	109	659	2
24.	Sauga	1874	841	38	288	118	9	2	30	354	839	2
25.	Seli	1289	803	549	95	70	—	1	29	59	803	—

Tabel 9 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
26.	Suigu	553	329	18	107	34	1	3	8	154	325	4
27.	Taali	1360	984	20	210	457	7	—	27	257	978	6
28.	Talli	...	394	2	32	184	2	2	6	162	390	4
29.	Tammiste	422	249	47	47	98	15	—	5	37	249	—
30.	Tahkuranna	1190	488	15	30	180	4	—	5	253	487	1
31.	Tori	2150	1332	25	401	209	8	—	9	680	1332	—
32.	Tõstamaa	1321	718	424	69	81	—	—	22	116	712	6
33.	Uulu	836	478	32	126	83	11	3	36	187	478	—
34.	Vana-Vändra	1901	1239	373	111	238	9	1	19	482	1233	6
35.	Uue-Kariste	500	393	63	172	80	1	—	4	73	393	—
36.	Uue-Vändra	1496	916	219	84	241	53	1	48	270	916	—
37.	Voltveti	1026	534	4	54	265	3	—	7	197	530	4
38.	Võlla	910	523	10	119	122	12	1	34	225	523	—
39.	Mõisaküla	612	453	—	185	79	3	—	11	173	451	2
40.	Sindi	1006	952	4	649	206	9	2	4	75	949	3
41.	Pärnu linn I	913	485	20	22	41	4	6	2	390	485	—
42.	Pärnu linn II	3498	1991	391	305	276	28	11	17	947	1975	16
43.	Pärnu linn III	1811	914	57	101	130	1	1	4	616	910	4
44.	Pärnu linn IV	1941	1119	109	253	166	15	—	20	550	1113	6
45.	Kihnu	503	502	12	332	16	—	2	—	140	502	—
46.	Polli	...	691	13	488	23	1	—	10	154	689	2
47.	Vana-Kariste	1094	763	9	427	135	2	—	43	144	760	3
48.	Vee	...	177	1	16	32	2	—	3	122	176	1
49.	Mõisaküla (a'lev)	1045	471	24	369	270	10	—	4	52	669	2
Kokku		55 280	32 772	3238	8819	7445	294	69	902	11 883	32 650	122

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.ü. 56, 57. Hääleõiguslike kodanike arv puudub 7 valimisjaoskonnast. Arvestades maakonna keskmist osavõtuprotsenti valimistest, võime hääleõiguslike kodanike üldarvu maakonnas hinnata umbes 61 300-le.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Tartumaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääle-õiguslike kodanike arv	Valimis-test osa-võtnute arv	Kehtivate hääle jaotus							Kokku	Kehte-tuks-tunnis-tatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Kuremaa	1151	815	28	284	9	17	—	7	469	814	1
2.	Kavilda	1011	589	19	357	1	3	—	20	182	582	7
3.	Valguta	799	551	172	198	2	3	5	2	168	550	1
4.	Kodijärve	653	362	60	75	2	19	2	5	197	360	2
5.	Vaimastvere	1031	580	6	242	37	4	1	19	268	577	3
6.	Jõgeva	1519	1014	8	513	42	41	—	18	388	1010	4
7.	Kaarepere	1747	730	81	358	12	15	2	8	230	706	24
8.	Kavastu	1504	604	371	41	6	6	—	15	164	603	1
9.	Härjanurme	513	276	130	14	—	3	—	4	125	276	—
10.	Arula	653	462	11	276	5	—	—	11	159	462	—
11.	Haaslava	1152	662	32	373	1	4	1	14	219	644	18
12.	Aru	561	318	137	63	1	1	—	4	112	318	—
13.	Ahja	1708	677	30	404	7	5	2	18	211	677	—
14.	Kastre-Võnnu	1755	838	22	590	5	6	—	18	193	834	4
15.	Kokora	1413	827	56	501	19	3	30	17	191	817	10
16.	Hellenurme	199	109	20	17	—	1	—	4	67	109	—
17.	Võtikvere	2193	1266	604	160	10	8	9	59	416	1266	—
18.	Sangaste	1855	1033	19	602	213	9	2	16	167	1033	—
19.	Kirepi	393	166	17	93	—	4	—	7	45	166	—
20.	Aakre	778	610	119	253	5	—	—	9	217	603	7
21.	Kambja	1093	646	302	114	10	1	1	1	212	641	5
22.	Alatskivi	1338	391	178	17	2	1	—	14	179	391	—
23.	Avinurme	2359	465	62	111	31	3	2	7	249	465	—
24.	Keeni	471	312	29	165	13	3	—	13	86	309	3
25.	Kongota	834	512	40	225	14	—	60	—	172	511	1

Tabel 10 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
26.	Krüüdneri	1110	375	89	128	2	3	—	7	146	375	—
27.	Kudina	1860	970	428	53	3	3	4	9	468	958	2
28.	Laeva	692	317	40	86	1	7	1	41	141	317	—
29.	Laiuse	1842	1044	16	455	81	13	4	23	450	1042	2
30.	Laatre	630	336	8	136	81	32	5	14	60	336	—
31.	Leevi	1534	1148	129	585	13	4	9	13	381	1134	14
32.	Lohusuu	1116	796	25	606	24	9	1	7	123	795	1
33.	Luke	508	356	83	100	3	4	—	12	154	356	—
34.	Luunja	1722	869	53	479	10	12	1	16	295	866	3
35.	Mäksa	1044	549	22	425	7	2	—	4	87	547	2
36.	Meeri	1240	691	329	92	9	7	—	8	244	689	2
37.	Vastse-Kuuste	860	554	24	359	2	8	1	14	144	552	2
38.	Vastse-Otepää	348	207	14	78	4	14	2	9	86	207	—
39.	Pala	1584	785	181	235	7	11	—	33	318	785	—
40.	Palupera	832	466	13	137	—	8	1	22	285	466	—
41.	Päidla	525	150	2	73	5	—	—	2	68	150	—
42.	Pilkuse	339	157	8	40	13	16	1	3	76	157	—
43.	Puurmanni	1412	804	255	198	46	3	1	27	264	794	10
44.	Pühajärve	1889	287	93	54	7	4	—	5	123	286	1
45.	Rasina	712	493	22	286	5	4	1	28	142	488	5
46.	Ranna	711	411	28	199	3	1	1	28	149	409	2
47.	Rannu	1276	453	197	60	11	2	—	3	180	453	—
48.	Raadi	1583	734	107	303	5	15	5	19	280	734	—
49.	Rõngu	1165	732	143	308	3	7	1	8	259	729	3
50.	Reola	1175	691	387	15	4	1	—	1	278	686	5
51.	Ropka	1493	624	21	395	2	6	2	6	187	619	5
52.	Saadjärve	904	502	10	224	42	14	—	2	208	500	2
53.	Saare	1057	662	289	58	1	6	—	13	291	658	4
54.	Sootaga	1370	669	376	30	4	1	—	6	250	667	2
55.	Pangodi	767	225	40	91	5	5	—	3	81	225	—
56.	Vana-Kuuste	301	213	131	15	—	4	1	5	54	210	3
57.	Vana-Otepää	659	356	60	49	3	—	—	9	232	353	3
58.	Tölliste	573	299	1	18	105	41	4	5	125	299	—

Tabel 10 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
59.	Tähtvere	1052	516	9	288	8	7	2	4	198	516	—
60.	Tähkvere	1451	966	390	205	18	5	4	6	323	951	15
61.	Uderna	1183	554	70	244	9	41	2	20	165	551	3
62.	Ulila	571	339	9	152	—	16	—	17	144	338	1
63.	Vorbuse	208	135	3	60	—	4	2	1	64	134	1
64.	Mustvee	1760	790	11	447	23	12	12	17	268	790	—
65.	Elistvere	1423	626	292	43	36	52	—	6	195	624	2
66.	Peipsiäärne	2104	1610	811	677	9	3	36	5	62	1603	7
67.	Kasepää	—	705	50	560	39	6	16	—	34	705	—
		73248	38981	7822	15092	1105	573	237	791	13168	38788	193

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 65, 66, 67, 68. Hääleõiguslike kodanike arv puudub ühest valimisjaoskonnast. Arvestades maakonna keskmist osavõtuprotsenti valimistest, võime hääleõiguslike kodanike üldarvu maakonnas hinnata umbes 74 500-le.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Viljandimaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääleõigus- like kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehte- tuks tunnis- tatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Viljandi linn	3279	2076	90	719	712	40	6	15	488	2070	6
2.	Aidu	689	361	42	118	73	2	2	13	111	361	—
3.	Vana-Võidu	565	304	24	73	86	—	—	4	114	301	3
4.	Uue-Võidu	959	498	10	140	117	8	—	55	164	494	4
5.	Viiratsi	190	134	6	6	19	1	—	4	98	134	—
6.	Holstre	1069	505	165	128	90	17	—	5	103	500	5
7.	Loodi	497	218	36	19	89	3	—	1	70	218	—
8.	Päri	213	133	26	23	47	—	—	3	33	132	1
9.	Paistu	556	433	242	11	40	—	—	16	124	433	—
10.	Soosaare	698	326	—	89	95	1	—	30	111	326	—
11.	Taagepera	925	524	8	386	16	1	1	1	111	524	—
12.	Helme	853	438	3	279	19	8	1	1	126	437	1
13.	Jõgeveste	522	403	9	229	3	1	3	9	149	403	—
14.	Koorküla	400	312	—	194	6	1	—	—	111	312	—
15.	Uue-Suislepa	466	364	2	4	267	—	—	3	88	364	—
16.	Tuhalaane	768	513	279	68	46	3	—	9	103	508	5
17.	Hummuli	750	588	8	329	12	6	—	8	224	587	1
18.	Suure-Kõpu	1489	610	429	15	7	2	—	3	154	610	—
19.	Kõo	2099	1324	22	239	592	7	2	77	381	1320	4
20.	Lustivere	696	439	22	149	102	6	—	46	114	439	—
21.	Õisu	643	396	10	213	42	2	—	2	119	388	8
22.	Imavere	1074	721	2	274	176	—	1	12	251	716	5
23.	Uue-Põltsamaa	276	149	1	35	28	—	—	5	80	149	—

Tabel 11 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
24.	Põltsamaa alev	1062	844	5	368	218	12	3	10	221	837	7
25.	Patküla	1586	992	18	735	28	4	1	6	198	990	2
26.	Olustvere	1366	722	201	90	242	4	—	41	144	722	—
27.	Viljandi vald	2807	1836	66	614	571	71	2	16	494	1834	2
28.	Pärdi	867	485	19	250	79	49	—	14	74	485	—
29.	Heimtali	637	396	115	77	105	9	1	9	79	395	1
30.	Tarvastu	2519	1335	298	581	56	2	1	22	364	1324	11
31.	Vana-Suislepa	1185	592	8	139	113	164	—	12	151	587	5
32.	Löve	455	327	8	207	9	—	—	1	101	326	1
33.	Riidaja	370	271	8	11	163	4	—	—	85	271	—
34.	Kärstna	751	520	21	92	102	163	—	2	136	516	4
35.	Vastemõisa	1994	964	3	637	162	1	2	17	139	961	3
36.	Särgavere	851	563	38	221	100	7	—	66	129	561	2
37.	Uusna	303	205	16	41	16	4	—	8	90	205	—
38.	Taevere	1640	1178	107	462	318	5	1	39	244	1176	2
39.	Kurista	856	534	9	236	12	1	—	12	264	534	—
40.	Vana-Põltsamaa	1083	747	2	193	146	4	—	24	375	744	3
41.	Vana-Tänasilma	990	704	93	169	116	2	2	33	288	703	1
42.	Leebiku	302	222	4	138	8	8	1	1	62	222	—
43.	Pajusi	989	780	18	270	152	17	1	116	206	780	—
44.	Rutikvere	376	258	4	65	73	3	1	25	83	254	4
45.	Kabala	1510	1124	4	424	322	1	1	55	316	1123	1
46.	Võisiku	2027	925	12	454	87	5	—	32	335	925	—
47.	Adavere	658	346	2	63	70	1	—	4	206	346	—
	Kokku	45 877	28 639	2545	10 269	5952	650	33	887	8211	28 547	92

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 69—73.

Tabel 12*

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Virumaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääleõiguslike kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate häälte jaotus							Kokku	Kehtetuks tunnistatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Rakvere linn	4925	2800	40	861	1187	86	28	29	543	2772	26
2.	Rakvere vald	1373	848	6	209	310	9	2	263	43	843	6
3.	Tudulinna	870	551	50	42	177	1	1	25	271	547	4
4.	Undla	1983	1187	6	392	517	5	3	19	242	1184	3
5.	Aseri	851	772	1	595	139	15	—	6	14	770	2
6.	Kunda-Malla	1161	701	11	305	283	11	1	22	54	689	12
7.	Kohtla	751	424	4	261	148	1	—	4	6	424	—
8.	Küti	1647	1089	18	309	458	19	—	30	248	1082	7
9.	Sõmeru	1581	1053	4	572	149	6	—	165	155	1051	2
10.	Voka	1025	744	3	368	167	19	—	12	173	742	2
11.	Varangu	1357	689	42	393	216	3	7	4	24	689	—
12.	Vohnja	957	687	3	232	331	5	1	55	59	686	1
13.	Joala	1720	961	—	652	184	15	1	62	44	958	3
14.	Jõhvi	2804	1638	4	502	754	60	7	20	275	1622	16
15.	Rägavere	1447	1027	7	600	318	5	—	33	54	1017	10
16.	Aaspere	1752	910	5	336	382	19	2	54	100	898	12
17.	Palmse	1529	1159	32	249	676	29	1	57	113	1157	2
18.	Juhkentali-Kreenholmi sõjaväeosa	245	269	12	200	5	3	32	2	14	268	1
19.	Narva-Jõesuu sõjaväeosa	1987	1084	31	934	9	7	71	17	13	1082	2
20.	Erra	1375	942	—	646	186	10	2	16	71	931	11
21.	Narva-Jõesuu	2715	1450	18	911	232	27	24	29	197	1438	12

Tabel 12 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
22.	Port-Kunda	1146	1146	4	942	116	51	3	6	21	1143	3
23.	Püssi	2013	1262	3	858	189	5	2	41	164	1262	—
24.	Paasvere	1729	654	—	280	246	14	2	23	89	654	—
25.	Salla	1545	832	11	608	67	2	—	20	122	830	2
26.	Mäetaguse	1204	779	12	382	120	1	—	47	216	778	1
27.	Avanduse	1592	1217	8	686	362	5	2	28	124	1215	2
28.	Saksimõisa	689	606	3	168	418	10	—	—	7	606	—
29.	Porkuni	1625	773	160	55	139	9	2	66	336	767	6
30.	Kreenholmi	3840	3261	7	2745	292	59	61	2	91	3259	2
31.	Vask-Narva	728	618	66	276	3	20	205	7	37	613	5
32.	Juhkentali	4612	3004	44	1673	588	97	340	10	228	2980	24
33.	Mustjõe	156	126	—	71	51	2	1	—	1	126	—
34.	Roela	1172	757	4	70	557	10	3	28	85	757	—
35.	Kalvi	1213	848	4	480	197	1	3	39	119	843	5
36.	Vao	2368	1372	8	656	351	5	—	23	327	1370	2
37.	Vihula	1217	802	109	384	166	14	—	64	65	802	—
38.	Mereküla sõjaväeosa	314	221	6	135	12	2	53	3	9	220	1
39.	Pada	1411	942	4	506	368	4	—	9	48	939	3
40.	Vaivara	1503	1057	1	180	670	8	2	33	159	1053	4
41.	Iisaku	1347	850	6	598	184	2	1	7	49	847	3
42.	Illuka	844	532	22	215	121	1	1	138	29	527	5
43.	Peetri	1159	743	7	360	230	12	2	67	51	729	14
44.	Türsamäe	1913	1312	4	858	347	42	10	20	23	1304	8
Kokku		69495	44699	772	22755	12621	732	876	1606	5113	44 475	224

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 1, 2; f. 4688, nim. 1, s.-ü. 7, l. 9.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused Võrumaal

Jrk. nr.	Valimisjaoskond	Hääleõigus- like kodanike arv	Valimistest osavõtnute arv	Kehtivate hääle jaotus							Kokku	Kehte- tuks tunnis- tatud hääli
				Kandidaatide nimekirjad								
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Aleksandri	1134	662	155	212	6	41	4	8	223	646	13
2.	Vastse-Antsla	937	667	104	298	13	3	—	7	239	664	3
3.	Vana-Antsla	2131	1408	33	734	53	160	4	37	378	1399	9
4.	Pindi	479	254	8	102	2	14	—	2	119	247	7
5.	Valgjärve	...	187	13	35	7	34	2	1	95	187	—
6.	Veriora	1011	687	3	301	4	4	—	8	361	681	6
7.	Võru vald	958	641	25	239	16	9	—	83	265	637	4
8.	Viitina	780	542	9	115	19	5	—	53	339	540	2
9.	Kähri	805	398	37	191	2	5	—	17	145	397	1
10.	Haanja	...	705	20	536	8	20	2	8	105	699	6
11.	Sõmerpalu	701	499	6	216	21	14	2	32	207	498	1
12.	Vaabina	...	569	1	152	119	23	3	27	236	561	8
13.	Kaagjärve	1208	938	33	333	306	20	6	6	234	938	—
14.	Kasaritsa	1694	962	2	682	10	15	1	17	217	944	18
15.	Karula	1563	704	71	299	115	19	—	6	182	693	11
16.	Kahkva	604	306	2	30	6	96	—	8	163	305	1
17.	Kärgula	527	396	11	130	7	190	—	8	50	396	—
18.	Kioma	317	196	9	11	11	6	—	26	133	196	—
19.	Koiola	1433	568	10	315	6	3	—	13	221	568	—
20.	Kooraste	862	457	14	179	54	33	1	15	161	457	—
21.	Krabi	367	201	11	65	11	21	1	5	87	201	—
22.	Krootuse	777	451	8	237	3	1	—	6	196	451	—
23.	Linnamäe	423	250	8	188	8	26	—	27	73	250	—
24.	Laanemetsa	849	593	61	332	33	27	5	11	124	593	—

Tabel 13 (järg)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
25.	Lasva	540	364	4	226	2	49	—	9	73	363	1
26.	Loosi	1354	945	89	305	193	202	—	18	132	939	6
27.	Meesi	1141	751	14	543	6	4	—	13	168	748	3
28.	Mõniste	...	456	2	316	33	14	1	1	89	456	—
29.	Misso	828	577	16	143	16	4	1	9	378	567	10
30.	Moosekatsi	812	490	9	318	3	6	3	36	112	487	3
31.	Vastseliina	1356	580	55	225	23	15	5	27	223	573	7
32.	Nursi	...	269	5	144	15	13	1	20	71	264	5
33.	Orava	1245	830	11	385	16	216	—	29	168	825	5
34.	Põlgaste	523	331	1	150	2	5	—	1	171	330	1
35.	Peri	988	538	16	89	8	33	1	12	379	538	—
36.	Rõuge	697	452	18	261	9	1	—	5	157	431	1
37.	Räpina	2025	1223	30	693	4	62	2	8	417	1216	7
38.	Vastse-Roosa	613	435	17	191	70	5	—	7	144	434	1
39.	Vana-Roosa	790	515	115	224	18	19	1	4	131	512	3
40.	Rogosi	373	261	—	32	16	2	—	13	198	261	—
41.	Saare	577	428	11	284	15	24	1	2	91	428	—
42.	Taivola	732	529	15	271	66	24	2	3	147	528	1
43.	Timmo	509	195	12	138	—	2	—	1	41	194	1
44.	Toolamaa	576	339	3	97	1	11	—	2	225	335	4
45.	Urvaste	652	456	—	168	3	11	—	7	267	456	—
46.	Isooru	913	569	25	293	7	14	—	8	211	558	11
47.	Erastvere	1029	714	15	452	100	28	1	13	105	714	—
48.	Võru linn	2821	1519	75	432	139	95	12	31	732	1516	3
49.	Võru sõjaväeosa	57	38	1	15	3	9	2	—	8	38	—
	Kokku	50 848	27 056	1213	12 247	1608	1657	64	710	9391	26 890	166

* ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s.-ü. 5, l. 1—2. Hääleõiguslike kodanike arv puudub 5 valimisjaoskonnast. Arvestades maakonna keskmist osavõtuprotsenti valimistest, võime hääleõiguslike kodanike üldarvu maakonnas hinnata umbes 54 400-le.

peaaegu haripunktini. Järgnevalt seisis bolševike ülesanne selles, et õige agraar- ja rahvuspoliitikaga tõmmata ka ülejäänud valdade töörahva enamik enda poole.

Lähtudes Ulevenemaalise Asutava Kogu valimistulemustest võib väita, et 1917. aasta ajaloolisel murrangumomendil, mil sai teoks Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, sammus Eesti töö- lisklass, samuti maaproletariaadi ja kehvtalurahva enamus bolševike partei lipu all. Kõigis tähtsamates Eesti keskustes — Tallinnas, Narvas ja Tartus — oli loodud revolutsiooniliste jõudude otsustav ülekaal; töö- lisklass, soldatite ja madruste hul- gad pooldasid siin kindlalt relvastatud ülestõusu ja võimu üle- minekut nõukogudele.

ИТОГИ ВЫБОРОВ ВО ВСЕРОССИЙСКОЕ УЧРЕДИТЕЛЬНОЕ СОБРАНИЕ В ЭСТОНИИ

К. К. Сийливаск

Резюме

Результаты выборов во Всероссийское Учредительное собрание отражают весьма полно и точно расстановку классовых сил в Эстонии в период победы Октябрьской революции.

Эстония представляла самостоятельный Эстляндский избирательный округ. Балтийский флот и подчиненные ему части (в том числе войска морской крепости Таллина) составляли свой Балтийский избирательный округ, а другие воинские части на территории Эстонии голосовали, в основном, в составе XII армии.

В статье впервые полностью использованы архивные материалы о результатах выборов в Эстляндском избирательном округе. На основе этих материалов составлены и приложены к статье 13 таблиц, которые дают полное представление о результатах выборов как по всей Эстонии, так и по каждому отдельному городу, уезду и волости.

Число избирателей в Эстонии (включая и город Нарву, который административно еще принадлежал к Петроградской губернии) доходило до 500 тысяч человек. Среди семи кандидатских списков список большевиков (список № 2) вышел на первое место по количеству поданных голосов (124 762 голоса или 40,5%) и большевики завоевали 4 из 8 мест округа в Учредительное собрание. Они победили в Нарве (50,5% из всех поданных голосов), в уезде Вирумаа (50,7%), Таллине (47%), в уездах Вырумаа, Харьумаа, Тартумаа, Вильяндимаа.

Мелкобуржуазные партии (трудовики, эсеры, меньшевики) получили 30,8%, а буржуазные партии 28,7% из общего числа

поданных голосов. При этом надо иметь ввиду, что левые эсеры в Эстонии к этому времени были уже в блоке с большевиками, а значительная часть эстонских меньшевиков склонялась к временной поддержке большевиков.

В армии и во флоте победа большевиков была еще более убедительной. В Балтийском флоте, где кандидатами большевиков были выставлены В. И. Ленин и П. Е. Дыбенко, они получили почти 60% из всех поданных голосов.

В Ревельском избирательном районе большевики получили 36 726 или 61,2% из общего числа поданных голосов, а поддерживающие их левые эсеры 13 665 или 23%. Среди сухопутных войск большевики получили 63,8%, левые эсеры — 20,5% голосов; среди матросов — соответственно 50,1 и 33,5% голосов. Это означает, что свыше 80% войск Таллинского района поддерживали переход власти в руки Советов. Левые эсеры имели еще достаточно большое влияние во флотских частях Таллина и блок с ними значительно облегчил переход власти к Советам в Таллине.

В войсках Северного фронта большевики получили 465 581 или 56,2% из поданных голосов. В XII армии — 205 954 или 53,7%, в Тартуском гарнизоне 8000 голосов (75%) из 10 000 голосовавших. В Нарвском гарнизоне из 4508 солдат и офицеров 3907 или 85% голосовало за большевиков. В трех основных эстонских национальных частях — I и II эстонский полк и запасный батальон — кроме I полка, преобладало влияние большевиков. В Тартуском эстонском запасном батальоне за большевиков голосовало 1623 человека или 66%, в частях второго эстонского полка в Таллине было подано за большевиков 963 голоса из 1159, т. е. 83%.

Эти и другие данные, приведенные в статье, позволяют делать вывод, что пролетарские массы Эстонии и большинство находящихся на территории Эстонии войск поддерживали переход власти в руки Советов. А в основных центрах Эстонии, которые решали успех вооруженного восстания — в Таллине, Нарве и Тарту — перевес сил революции был подавляющим. Это и обеспечило в Эстонии мирный, бескровный переход государственной власти в руки Советов.

DIE ERGEBNISSE DER WAHLEN ZUR ALLRUSSISCHEN KONSTITUIERENDEN VERSAMMLUNG IN ESTLAND

K. Siilivask

Zusammenfassung

Die Ergebnisse der Wahlen zur Allrussischen Konstituierenden Versammlung widerspiegeln voll und ganz das Kräfteverhältnis

der Klassen in Estland in der Periode des Sieges der Oktoberrevolution.

Estland bildete einen selbständigen Wahlbezirk. Die Baltische Flotte und die ihr unterstellten Einheiten (darunter auch die Truppen der Seefestung Tallinn) bildeten ihren eigenen Wahlbezirk; die anderen Truppenteile auf dem Territorium Estlands wählten in ihrer Mehrheit im Bestande der XII. Armee.

Im vorliegenden Artikel wird erstmalig das gesamte Archivmaterial über die Wahlen im Estländischen Wahlbezirk erschöpfend ausgewertet. Auf Grund dieses Materials sind der Abhandlung 13 Tabellen beigelegt, die eine ins einzelne gehende Vorstellung über die Ergebnisse der Wahlen sowohl in ganz Estland als auch in jeder einzelnen Stadt, in jedem Landkreis und in jeder Landgemeinde geben.

Die Zahl der Wähler betrug in Estland (die Stadt Narwa, die damals administrativ noch zum Petrograder Gouvernement gehörte, einbegriffen) fast 500 000. Von den sieben Wählerlisten erhielt die Liste mit den Kandidaten der Bolschewiki (die Liste Nr. 2) die meisten Stimmen (124 762 Stimmen, d. h. 40,5% aller Stimmen), und die Bolschewiki gewannen von den insgesamt 8 Sitzen des Wahlbezirks 4. Sie siegten auch in Narwa (sie erhielten 50,5% aller Stimmen), im Kreise Virumaa (50,7%), in Tallinn (47%), in den Landkreisen Võrumaa, Tartumaa, Harjumaa und Viljandimaa.

Die kleinbürgerlichen Parteien (die Trudowiki, die Sozialrevolutionäre und die Menschewiki) erhielten 30,8% und die bürgerlichen Parteien 28,7% der abgegebenen Stimmen. Dabei muß noch in Betracht gezogen werden, daß die linken Sozialrevolutionäre sich in Estland zu dieser Zeit schon den Bolschewiki angeschlossen hatten und ein bedeutender Teil der estnischen Menschewiki zur zeitweiligen Unterstützung der Bolschewiki neigte.

In der Armee und in der Flotte war der Sieg der Bolschewiki noch überzeugender. In der Baltischen Flotte, wo von den Bolschewiki W. I. Lenin und P. E. Dybenko als Kandidaten aufgestellt waren, erhielten diese fast 60% aller abgegebenen Stimmen.

Im Revaler Wahlkreis erhielten die Bolschewiki 36 726 Stimmen (61,2%), wobei die sie unterstützenden linken Sozialrevolutionäre 13 665 Stimmen (23%) erhielten. Unter den Landtruppen erhielten die Bolschewiki 63,8%, die linken Sozialrevolutionäre 20,5% der Stimmen; unter den Matrosen entsprechend 50,1 und 35,5%. Das bedeutet, daß mehr als 80% der Truppen des Tallinner Gebiets den Übergang der Macht in die Hände der Sowjets unterstützten. Die linken Sozialrevolutionäre hatten auch noch einen großen Einfluß auf die Flottenein-

heiten in Tallinn, und so erleichterte der Block mit ihnen den Übergang der Macht an die Sowjets.

Unter den Truppen der Nordfront erhielten die Bolschewiki 465 571 Stimmen (56,2%). In der XII. Armee 205 954 Stimmen (53,7%), in der Tartuer Garnison 8000 Stimmen (75%) von insgesamt 10 000. In der Narwaer Garnison stimmten von 4508 Soldaten und Offizieren 3907 (85%) für die Bolschewiki. In den drei wichtigsten estnischen nationalen Einheiten — im I. und II. Estnischen Regiment und im Reservebataillon — überwog (mit Ausnahme des I. Regiments) der Einfluß der Bolschewiki. Im Tartuer Estnischen Reservebataillon stimmten für die Bolschewiki 1623 Mann (66%), in den Einheiten des II. Estnischen Regiments in Tallinn gaben 963 Wähler (von insgesamt 1159) — d. h. 83% — ihre Stimmen für die Bolschewiki.

Diese und andere im Artikel gebrachten Angaben gestatten es, den Schluß zu ziehen, daß die proletarischen Massen Estlands und die Mehrheit der auf dem Territorium Estlands stationierten Truppen den Übergang der Macht in die Hände der Bolschewiki unterstützten. In den wichtigsten Zentren Estlands, die für den Erfolg eines bewaffneten Aufstandes entscheidend waren — in Tallinn, Narwa und Tartu — war die Überlegenheit der revolutionären Kräfte erdrückend. Das gewährleistete den unblutigen, friedlichen Übergang der Staatsmacht in die Hände der Sowjets.